

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

НАДРАМОНІТОР

МОНІТОРИНГ ДОЗВІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА
ЗМІН У РЕГУЛЮВАННІ ВИДОБУВНОЇ ГАЛУЗІ

17 - 21 травня 2021 року

Підготовка даного аналітичного продукту стало можливим завдяки підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) у рамках проекту "Прозорість Енергетичного Сектору", який виконує ГО "ДІКСІ ГРУП". Інформація, викладена в цьому дослідженні, є виключною відповідальністю ГО "ДІКСІ ГРУП" і за жодних обставин не може розглядатися як така, що відображає позицію USAID чи Уряду США.

© ГО «Діксі Груп», 2021 р.

Електронні аукціони та спецдозволи на користування надрами

У період з 17 по 21 квітня 2021 року не було видано жодного спеціального дозволу на користування надрами.

Поновлено дію 4 спецдозволів для ТОВ «САМБІРСЬКИЙ ЗАВОД БУДІВЕЛЬНОЇ КЕРАМІКИ», ТОВ «ЗОЛОЧИВАГРОБУД», ТОВ «ФРАНКІВСЬКТЕХНОБУД» (всі троє - видобування суглинку) та ТОВ «ЗНАМ'ЯНСЬКИЙ ГРАНІТ» (видобування гнейсу) через усунення надрокористувачами причин, через які дозволи були зупинені.

Зупинено дію 4 спецдозволів через порушення умов користування надрами. Зокрема, зупинено дію дозволу на користування надрами для видобування граніту для ТОВ «Мокрянський кам'яний кар'єр № 2» через невиконання у встановлені строки приписів Державної екологічної інспекції, а саме, відсутні документи, що посвідчують право власності чи право користування на земельні ділянки. Також зупинено дію дозволів на користування надрами для ПП «КАЙМАН-К» (видобування піску, піщано-галечнику) та ТОВ «КЕРАМ» (видобування суглинку) через порушення надрокористувачами умов користування надрами та невиконання в установленій строк приписів уповноважених органів щодо усунення порушення вимог законодавства у сфері надрокористування або охорони навколишнього природного середовища. Зупинено дію дозволу на геологічне вивчення, в тому числі ДПР вуглеводнів з подальшим видобуванням нафти і газу для ТОВ «ТРУБОПЛАСТ» через порушення умов спеціального дозволу та невиконання приписів органів контролю.

Протягом моніторингового періоду не було проведено електронних аукціонів з продажу спецдозволів, проте Держгеонадра [анонсували](#) X електронний аукціон, який пройде 10 червня 2021 року. На електронні торги виставляється 10 спеціальних договорів на користування надрами:

1. Ділянка [Гуляйпільська](#), бурштин
2. Ділянка [Дакалівська](#), бурштин
3. Ділянка [«Трембіта»](#) (проектна свердловина № 1-Ю), підземні води
4. Ділянка надр [«Соснівка»](#), де розташована проектна свердловина №1-Соснівка підземні води
5. Родовище [Вільні Луки](#), каолін первинний
6. Родовище [«Під Бором»](#), торф
7. [Тереблянське](#) родовище (свердловина № 12), підземні мінеральні лікувальні води
8. Ділянка [Креміно-44](#), граніт
9. Ділянка [Левадівська](#), пісок
10. Ділянка [«Солов'їна»](#), пісок

Законодавчі та регуляторні ініціативи

Опубліковано проект Постанови Верховної Ради України «Про прийняття за основу проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підтримки розвитку вітчизняних галузей надрокористування», який очікує розгляду. Законопроектом № 4187 передбачається:

- введення обмеження щодо права бути надрокористувачем для громадян держави-агресора або юридичних осіб, які зареєстровані на території держави-агресора, юридичних осіб, кінцевим бенефіціаром яких є громадяни держави-агресора, фізичних та юридичних осіб, стосовно яких застосовано спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) відповідно до Закону України «Про санкції»;
- створення єдиної інформаційної системи користування надрами – Державний веб-портал «Інтерактивна карта користування надрами та геології України»
- створення електронного кабінету для користувачів надр для подачі звітності та проведення електронних аукціонів;
- геологічне вивчення замінюється на комплексний (наскрізний) спецдозвіл строком від 3 до 20 років, у рамках якого дозволяється поєднувати розвідку корисних копалин з їх видобутком. Дозвіл на геологічне вивчення нафтогазоносних надр, у тому числі дослідно-промислову розробку родовищ також пропонується скасувати;
- встановлюється перелік випадків надання спеціального дозволу без проведення аукціону, перелік підстав для зупинки чи анулювання дозволу;
- право власника спеціального дозволу на користування надрами продавати, використовувати у вигляді застави або в інший спосіб відчужувати права, надані йому спеціальним дозволом на користування надрами, за виключенням компаній, часткою якої володіє держава (не менше 50 відсотків);
- декларативні положення, що закріплюють право громадян отримувати частину прибутку від користування надрами. Розміри та порядок встановлення таких виплат буде закріплено окремим спеціальним законом;
- скасування повноважень місцевих органів влади надавати надра у користування для розробки родовищ корисних копалин місцевого значення, а також погодження надання надр у користування з метою геологічного вивчення, розробки родовищ корисних копалин місцевого значення. Також дана норма стосується угод про розподіл продукції;
- скасування процедури гірничого відводу, окрім об'єктів, розробка яких здійснюється підземним способом (шахтами та рудниками);
- плата за користування надрами визначається на електронному аукціоні. У разі надання дозволу без проведення електронного аукціону справляється збір, який розраховується виходячи з початкової ціни продажу такого дозволу на електронному аукціоні. Встановлюються критерії до оцінки початкової вартості ділянки;
- можливість надання у користування частини ділянки, передачу геологічної інформації третім особам та за кордон;
- відповідальність за державну експертизу та оцінку ресурсів та запасів корисних копалин покладається на Державну комісію України по запасах корисних

копалин. Для проведення експертизи можуть бути використані міжнародні стандарти (наприклад, Рамкова класифікація викопних енергетичних і мінеральних запасів і ресурсів (РКООН-2009), класифікація Комітету з міжнародних стандартів звітності по запасах твердих корисних копалин (CRIRSCO), Система управління вуглеводневими ресурсами (PRMS))

- розширення повноважень органу державного геологічного контролю. Зокрема, орган державного геологічного контролю зможе додатково:
 - розраховувати розмір збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами. Методика визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами, затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки;
 - відбирати зразки сировини, напівфабрикатів, продукції, призначати експертизи для розрахунку розміру збитків заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами;
 - пред'являти претензії про відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами.

Проте, задля припинення діяльності суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб, які займаються видобування корисних копалин без спеціальних дозволів на користування надрами (самовільне користування надрами) та зупинки окремих видів робіт органу державного геологічного контролю потрібно буде звертатися до адміністративного суду.

- коригування функцій державного гірничого нагляду, який має право: 1) давати обов'язкові для виконання вказівки (приписи) про усунення порушень норм і правил ведення робіт під час геологічного вивчення надр, їх використання та охорони; 2) в порядку, встановленому законодавством України, припиняти роботи, пов'язані з користуванням надрами, у разі порушень відповідних норм і правил;
- перехід на систему координат WGS 84 з внесенням відповідних змін до координат кутових точок ділянки надр у бланк спеціального дозволу для надрокористувачів, що отримали спеціальний дозвіл на користування надрами до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства у сфері користування надрами»
- зміни до Земельного кодексу, зокрема:
 - надання земельних ділянок усіх форм власності власникам спеціальних дозволів на користування надрами шляхом встановлення земельних сервітутів з правом будівництва та розміщення споруд/об'єктів, пов'язаних із зазначеним видом діяльності без зміни цільового призначення
 - встановлюється можливість вилучення земельних ділянок лісогосподарського призначення державної або комунальної власності відбувається без згоди землекористувача. Одночасно з прийняттям рішення про вилучення земельної ділянки державної або комунальної

власності відбувається передача відповідної земельної ділянки в оренду особі, яка має спеціальний дозвіл на користування надрами.

- зміни до Гірничого Закону України, в частині порядку проведення гірничих робіт. Зокрема, пропонується забрати функції розгляду та погодження органами гірничого нагляду плани розвитку гірничих робіт підприємства, натомість пропонується щоб підприємства щорічно інформували органи гірничого нагляду про план розвитку гірничих робіт.
- запровадження норми, яка зобов'язує користувача нафтогазоносними надрами приступити до проведення робіт не пізніше ніж через 180 календарних днів з моменту початку строку дії спеціального дозволу на користування нафтогазоносними надрами.

Прийняття даного законопроекту може зменшити корупційні ризики, пов'язані з великою кількістю одночасних погоджень з різними органами влади. Введення наскрізного дозволу також може частково вирішити цю проблему. Позитивом є намагання запровадити єдину інформаційну систему для уніфікації даних та сервісів стосовно користування надрами. Натомість, положення про скасування погодження діяльності з органами місцевої влади може збільшити кількість випадків недобросовісного користування надрами та зменшення активності у частині соціальної відповідальності підприємств.

Викликають занепокоєння впровадження норм про розподіл частин прибутку від користування надрами серед усіх громадян України. Включення таких положень до Кодексу України про надра має політичне підґрунтя.

Верховна Рада не підтримала [проект](#) Закону України «Про запобігання, зменшення та контроль забруднення, що виникає в результаті промислової діяльності» № 4167 від 29.09.2020 та відправила його на доопрацювання.

Кабмін заново тимчасово [призначив](#) членів наглядової ради «Нафтогазу» строком на один рік та одночасно доручив оголосити конкурсний відбір на заняття чотирьох посад членів наглядової ради.

Мінекономіки [опублікувало](#) середню митну вартість імпортного природного газу у тис. м³ за квітень, що дозволить розрахувати ренту плати за видобутий газ газовидобувним компаніям. Нагадаємо, Асоціація газовидобувних компаній [виступала](#) із заявою, що через зміни одиниць виміру імпортного газу, компанії галузі не зможуть розрахувати ренту.

Інші події

Міненерго [опублікувало](#) деяку інформацію щодо істотних умов за 7 з 8 УРП на такі ділянки:

Бузівська (Харківська, Дніпропетровська області), Берестянська (Львівська, Харківська області), Балаклійська (Харківська область), Іванівська (Харківська область), Зінківська (Сумська, Полтавська області), Софіївська (Чернігівська, Сумська, Полтавська області), Угнівська (Львівська, Івано-Франківська області).

Відповідно до [Закону](#) України «Про забезпечення прозорості у видобувних галузях» інформація про істотні умови УРП містить:

- назву угоди, її номер, дату укладення, найменування сторін;
- дату набрання чинності та строк дії угоди;
- предмет угоди;
- права та обов'язки сторін щодо користування надрами, інші права на природні ресурси;
- гарантії щодо стабільності норм законодавства (за наявності);
- умови щодо особливостей справляння платежів;
- операційні зобов'язання, зокрема програми робіт;
- зобов'язання щодо природоохоронних заходів;
- вимоги щодо безпеки та охорони праці найманих працівників та залучених виконавців робіт та їх найманих працівників;

Хоча програма робіт включається до інформації, що підлягає опублікуванню, Міненерго не оприлюднило програми робіт за УРП, що є важливим елементом для забезпечення прозорості діяльності компаній. Також, за Угнівською ділянкою відсутній витяг з Угоди про розподіл продукції. Станом на 24 травня, всі раніше опубліковані документи на відповідній сторінці сайту відсутні. Інформація про істотні умови УРП за Варвинською ділянкою відсутня.